

**КОИ РАЗХОДИ СА ДОПУСТИМИ ПО ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
“КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ”**

Мартин Петков “Консулто България”

Резюме: Преглед на основните моменти от Постановлението, определящо видовете разходи, допустими по Оперативната програма. Анализ на основните видове разходи и на общите правила за изразходване на европейски средства.

С **Постановление № 236 от 27 септември 2007г. на Министерски съвет** бяха приети правилата за допустимост на разходите по проекти, финансирани от ОП “**Конкурентоспособност**”. Оперативната програма е съ-финансирана от Европейския фонд за регионално развитие и в основната си част е насочена към насърчаване на развитието на малките и средни предприятия и иновациите.

Освен, че регулира подробно и изчерпателно **хипотезите за допустимост и недопустимост на разходи** по ОП “Конкурентоспособност”, ПМС № 236 дава и не малко **допълнителна информация** за това, с какви изисквания трябва да се съобразяват бенефициентите - получатели на безвъзмездна помощ, както и възможните опции за предоставяне на такава помощ.

На първо място трябва да се подчертае, че ПМС № 236 съдържа **общата рамка за допустимост** на разходите, като в контекста на всяка конкретна схема, този обхват може да бъде стесняван или конкретизиран, т.е. право на Договарящата институция¹ е да очертава кръга на приемливите разходи за всяка отделна схема.

За първи път в България се допуска възможността да се признават разходи, направени преди датата на сключване на договора за предоставяне на безвъзмездна помощ. Допускане, което има за цел да преодолее един немаловажен проблем, касаещ схемите за безвъзмездна помощ. Често от момента на кандидатстване до момента на одобрение на проектното предложение минава немалък период от време (период на оценка на проектните предложения). Това е от особено значение в случаите, когато кандидатстват предприятия, защото те не винаги могат да чакат толкова дълго, за да осъществят дейност, свързана с модернизацията на производството или сертификацията на продукцията им например. Поради тази причина се дава възможност по определени схеми **да се признават за допустими тези разходи, които са направени в периода между подаване на проекта от страна на кандидата и одобрението на този проект.** Естествено, следва да се уточни, че разходите, направени в посочения период са не само за сметка, но и за **риск на кандидата**. Ако проектът на последния не бъде

¹ Договаряща институция в случая може да бъде министерството на икономиката и енергетиката или Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средни предприятия.

одобрен, направените от него разходи няма да бъдат възстановени. Поради тази причина, може да се направи предположение, че такава възможност ще бъде давана само в тези случаи, когато повечето от кандидатстващите имат шанс да бъдат одобрени (напр. защото е налице достатъчно голям бюджет по схемата за безвъзмездна помощ или защото кръгът на възможните кандидати е силно ограничен). Същевременно, това би ползвало и тези кандидати, които независимо от участието си по дадена схема за безвъзмездна помощ, възнамеряват да направят съответните разходи, тъй като ги считат за необходими и наложителни за бизнеса си.

Потвърждава се и тенденцията по такива проекти (насочени към предприятия) **разходите винаги да бъдат в парична форма**. Дори и като изключение, възможността за признаване на принос в натура (напр. оборудване, недвижим имот) е по-скоро теоретично, отколкото практически приложима.

В определени случаи ще бъдат признавани и съответно **финансирани като разход амортизационните отчисления** за оборудване, което кандидатът използва в рамките на проекта си за осъществяване на дейностите и постигане на целите по този проект. Т.е. това е оборудване, което предприятието притежава и преди стартиране на проекта си, а не такова, което се закупува по време на изпълнението му.

ПМС № 236 извежда на преден план и още едно важно **задължение за бенефициентите**, като го обвързва пряко с допустимостта на техните разходи. Бенефициентите и техните под-изпълнители (т.е. предимно частно-правни субекти) се задължават да осигуряват на национални и европейски одиторски и контролни органи всякаква информация, свързана с изпълняваните от тях дейности по проекта. Мястото на подобен текст следва да бъде по-скоро в Постановленията на Министерски съвет, относно правилата за предоставяне на безвъзмездна помощ и за избор на под-изпълнители, но там това не е изрично уредено. От друга страна нормално е подобно изискване задължително да залегне в конкретните договори за безвъзмездна помощ, като в случая то намира своето основание в текста на чл.4, ал.2 от ПМС № 236.

Постановлението урежда допустимостта и на **два вида разходи за възнаграждения** на лица, участващи в конкретен проект. На първо място, това могат да бъдат възнаграждения за лица, които осъществяват дейност по самия проект (напр. разработване на технология или програма за дадено предприятие в рамките на проекта). На следващо място, това могат да бъдат възнаграждения за лица, които управляват проекта (екип по проекта), т.е. лица, които организират и координират същинските дейности по проекта. Необходимо е да се подчертае, че вторият вид разход спада към категорията на административните разходи (заедно с разходи за наем на офис, режийни и др.), като последните не могат да надхвърлят 10% от размера на преките допустими разходи.

Закупуването на оборудване втора употреба по принцип се счита за недопустимо, но е оставена възможност да бъде признато като разход. Това може да се случи единствено, когато придобиването на такова оборудване се съфинансира само от отпусканата към момента безвъзмездна помощ, цената му не надвишава пазарната и е по-ниска от тази на ново оборудване, като същевременно самото оборудване ще може да се използва ефективно (в съответствие с техническите изисквания и стандарти към него) не само за срока на проекта, но и за период от 3 до 5 години след неговото приключване. Всички тези условия трябва да бъдат едновременно налице, за да може да се признае закупуването на оборудване “втора ръка”.

Изрично са уредени и **два особени случая** на допустими разходи – такива за инструменти за финансов инженеринг и за лизинг. От **инструментите за финансов инженеринг** може да се направи директна препратка към приоритет 3 на ОП “Конкурентоспособност”, в рамките на който се предвижда да се насърчава функционирането на фондове за рисков капитал, рисково кредитиране и гаранционни фондове. Тези финансови инструменти ще имат за задача да осигурят така необходимия финансов ресурс на предприятията², особено във връзка с изпълнението на техни проекти по Оперативната програма. Единственият въпрос, който възниква тук е легалната дефиниция на понятието “Гаранционен фонд” (§1, т.6 от ДР на ПМС №236). Въпреки че в случая текстът подлежи на тълкуване, остава съмнение, дали гаранционните фондове (по смисъла на това постановление) ще могат да издават гаранции по типични банкови кредити или само към така наречените инструменти за рисково финансиране на предприятия.

Предвиждането на **лизинга като вид допустим разход** на свой ред очертава поне два вида схеми за безвъзмездна помощ, които биха могли да се очакват през следващите години. В единия случай безвъзмездната помощ може да се предоставя на лизингодателя, като с нея той следва да намалява размера на лизинговите вноски на лизингополучателя. В другия случай безвъзмездната помощ може да се предоставя на лизингополучателя, като с нея той трябва да заплаща своите лизингови вноски. Така например, възможно е по схеми, насочени към технологична модернизация на предприятията, да се допусне възможност те да не закупуват, а да изплащат на лизинг съответното оборудване (особено ако вече имат създадена такава практика в отношенията си със свои доставчици).

ПМС №236 третира и един особена хипотеза, която предвижда, че **приходите, генерирани от самия проект през времето на неговото изпълнение**, следва да се приспадат от общия размер на получената безвъзмездна помощ. Това правило, обаче **не намира приложение по отношение на предприятията**, тъй като те винаги получават безвъзмездна помощ при определен режим (схема) на държавна помощ. В случая тази норма ще засегне така наречените институционални

² От тези инструменти следва да се ползват предприятия, които нямат достъп (не покриват критериите) до стандартните продукти, какъвто е например банковото кредитиране.

бенефициенти по ОП “Конкурентоспособност” (различни публични институции), които могат да получат безвъзмездна помощ по Оперативната програма (без тя да се третира като държавна помощ) за подобряване на капацитета си и същевременно да продават своите услуги на трети лица.

В заключение следва да се отбележи, че като цяло **подходът за уредба на управлението на Структурните фондове на ЕС в България** е неправилен и юридически неиздържан. Става дума за обществени отношения от такъв характер и с такава значимост, които задължително следва да бъдат уредени със закон. Едва след като бъде приет един общ закон за управлението на Структурните фондове в страната, би могло на това основание да се приемат и отделни поднормативни актове. Вместо това, към настоящия момент, вероятно с цел да се избегне тромавата законотворческа процедура, МС е приел повече от пет свои постановления, с които урежда “на парче” отделни въпроси, свързани с предоставянето и разходването на средства от ЕС. По правило с такива постановления се уреждат конкретни въпроси, свързани с изпълнителната и разпоредителната дейност на МС, а Структурните фондове определено не попадат в тази категория. Объркването става още по-голямо тъй като всички подобни постановления на МС са равни по ранг, но по същността си постановленията, отнасящи се до Структурните фондове дори и сега се делят на първостепенни (създаващи обща регламентация) и на такива, които впоследствие ги детайлизират и допълват (в нормалния случай това би трябвало да бъдат наредби, издавани от отделните министри). Пример за такова Постановление е и настоящото Постановление № 236, относно разходите по ОП “Конкурентоспособност”, което допълва общото ПМС № 62/21.03.2007г., относно допустимите разходи по Оперативните програми (като цяло). Все пак, за разлика от предходните постановления, сега за първи път, независимо от своята правна форма, е разработен и приет качествен нормативен акт, който интерпретира прецизно Регламентите на ЕС в областта на Структурните фондове и дава ясни критерии, по които да се преценява допустимостта на разходите по ОП “Конкурентоспособност”.